ئەگەر سۆشیالیزم؛ ئازادی و یەکسانی و دادپەروەریی نییە، ئەدی چییە ؟*

هەژێن

٢ی نۆڤەمبەر ٢٠١٣

بەشی دووەم

" پارلەمان بەرزترین شێوەی دەوڵەتی چینایەتییە و دواین وێنەی دیموکراسییەتیشە . پارلەمان ئەو هێزە ڕێکوپێکەیە کە هەردوو بەرەی ڕاستڕەو چەپڕەوی لە خۆیدا کۆکردۆتەوە بۆ پارێزگاری کۆمەڵگای سەرمایەداری . "

وێڕای هاوبۆچوونیم لەتەك ئەم دەستەواژەیەی نووسەردا " ئەو هێزە ڕێکوپێکەیە کە هەردوو بەرەی ڕاستڕەو چەپڕەوی لە خۆیدا کۆکردۆتەوە بۆ پارێزگاری کۆمەڵگای سەرمایەداری . " لەمەڕ پارلەمان ، بەڵام من پارلەمان بە دەوڵەت نابینم ، نە لە نزمترین و نە لە بەرزترین شێوەی دەوڵەتدا. پارلەمان ئۆرگانێکی دەوڵەتی هاوچەرخە ، کە ڕۆڵی میانجیکردنە لەنێوان پارتە دەسەڵاتخوازەکان و ڕێکخستنی یا میانجی نێوان جەنگی بێبەرنامەی کۆمپانییەکانە. هەروەها دێمۆکراسیی پارلەمانی دوایین وێنەی دێمۆکراسی نییە و هەر ئەو دێمۆکراسییە پارلەمانییەش دەکرێت گۆڕانی دیکەی بەسەردابێت و بێجگە لەوەش دەتوانرێت میکانیزمە دێمۆکراتییەکان [دێمۆکراسی ڕاستەوخۆ] لە سیستەمی شورایی / کۆمونەیی / هەرەوەزیی / ئەنجوومەنییدا بەکارببرێن ، واتە بەشداربوون و ڕێکخستنی بەشداریکردنی هەمووان لە کاروبارەکانی ڕێکخسن و بەڕێوەبردنی کۆمەڵگەدا ، لەسەر ئەو بنەمایە هیچ کاێت ، تکێستن کێ،دارەکارن کۆمولگەی ناحینایەتی لەسە، بنەماکان دێمۆکراسی ڕاستەوخۆر بەکسانییە مناکاتە دێمۆکراسی پارلەمانی ! چونکە ناتوانین بەشداری ڕاستەوخۆر هەمووانیی دانیشتوانی گەندێك ، گوەکێك ، کارگا ، خوێندکاانی ، کارخانەیەك ، فەرمانبەرانی فەرمانگەیەك لە کۆبوونەوەی گشتییدا بۆ بڕیاردان و جێبەجێکردنی بڕیاسییەکانی کۆمەڵگە دوو، لە هۆتوونی ڕامیاران و پارتەکان و نوێنەرایەتی ، بەگوێرەی بنەمای دێمۆکراسی ڕاستەوخۆ ، بە زۆردارەکی و بە ئارەزووی خۆمان و لە تووڕەبوون و تێگەییشتنی خۆمانەوە لەتەك هەڵبژاردن و دەنگدان بە ڕامیاران و ڕەوایەتیدان بە ملهوڕی دەسەڵاتداران لەسەر بنەمای دێمۆکراسیی نوێنەرایەتی [پارلەمانی] بەیەك بچوێنین و یەکسانبکەین !

باشە ، ئەگەر دێمۆکراسی هەر ئەوەیە کە ڕامیاران دەسەڵاتداران و سەرمایەداران پاگەندەیدەکەن و دێمۆکراسی ڕاستەوخۆش بێکەڵکە ، ئەدی "کۆمونە"ی ئاسمانی چۆن ڕێکدخرێت و شێوازی ڕێکخستن و شێوەی بەشداربیککردنی دانیشتووان چۆن دەبێت و میکانیزمەکانی بەرگرتن بە سەرهەڵدانی بیرۆکراسی و دیکتاتۆری و پاوانگەریی تاك و گروپ و دەستەبژێرە دەسەڵاتخوازەکان کامانەن و چ فیلتەر و لەمپەرێك بۆ نەگەڕانەوەی هەمان ڕێکخستنی پێشوو [چینایەتی] هەیە ؟

" پرۆلیتاریاش ئەو چینەیە کەدژایەتی خاوەندارێتی چینایەتی لەڕێی دژایەتی دەوڵەت و پارلەمانەوە ئەکات . واتە زۆرانبازی نێوان برجوازییەت و پرۆلیتاریا لە شەڕی نێوان پارلەمانتاریستەکان و پرۆلیتاریادا خۆیئەنوێنێ . "

بەراخەوەر نووسەر نەی ئەڵەزسانە بۆ دەسوڵاێت و نکماتەکان دەسەڵات و بەوەی کەتواریی دەڕوانێت. ئەو تێڕوانینە ڕواڵەتبینە ئەوی لە بەرانبەر دەسەڵات و کاراکتەرە ڕاستینەکاندا نابیناکردووە ، کە خاوەنی کۆمپانیا و کارخانە و دەسەڵاتدارەکانن و ئەوی ناچار بە نادیدەگرتنی کەتواری شتەکان کردووە ، کە پارلەمانتارەکان تەنیا دەڵاڵ و مانجیگەیە ڕێنەایز هێنەر زالوکانی لە سەدووری ئەوانەوە ئەوە هێزی ئابووریی کۆمپانییەکانی دەسەڵات و بڕیاری پارت و دەسەڵاتداران هەیە ، کە بەندی یاساکان نشنادیەکاتی پالەمانتاران لەو نەوەدا تونا ، ئەڵێکری یاتی پێشتی ئەنوەسراوبارزلی بەسپەندکدنی یێشپیادەکان و بە بارکردنیاندا هەیە ! بەبێچەوانەی تێگەیشتنی لنگاوقووحانوی نەسیوە ، دەکرێت لە وڵاتێکدا نەپا لەماین هوەنێت منە یەوەڵەتێ هاوحەخی ، تەنیا کۆمەڵە میلیشیایەك پەروەبێن ، دراپی تایبەتی خێزانی و خێڵەکی و پارتیی و میلیشیاییش هەبێت. کەواتە تەنیا بە وتکردنەوەی دەوڵەت و پارلەمان و پارت ناتوانین دژایەتی دارایی تایبەت بکەین ، هەر ئاوا کە ناتوانین تەنیا بە لابردنی دەوڵەت ، پێکهاتە قووحکەییەکانی خێڵ و خێزان و پارت و دەستەبژێرە ئابووریی و ڕامیاریی و ڕۆشنبیریی و کارگێرییەکان لەنێوبەرین. دارایی تایبەت [چینایەتی] پێش ئەوەی دەوڵەت ڕایگرتبێت ، بەخۆی کولتوور و ئاوەز و هوشیاریی و حەز و بوونی تاك و خێزان و کۆمەڵ پێکدەهێنێت و لە پێکهاتەی خێڵایەتییەوە تا کۆیلایەتی و دەرەبەگایەتی و ئەم ڕۆژگارەی سەرمایەداریش وێڕای جیاوازی شێوەی دەسەڵاتداریی و بەڕێوەبردنی کۆمەڵگە ، هەر هەبووە. لەبەرئەوە سەرهەڵدانی دارایی کۆمەڵایەتیی [ناچینایەتی] و هەڵوەشاندنەوەی دارایی چینایەتی [تایبەت] تێکۆشان و ڕەوتێکی کۆمەڵایەتی و کولتوورییە و پێویستی بە شۆڕشێکی کولتووری لە هوشیاریی کەسەکاندا هەیە. کەی تاکی نادارا بە ئاستێك لە هوشیاریی وەك بەرەنجامی ئەزموونگیریی خەباتی ڕۆژانەی خۆی بەو سەرەنجامە گەییشت ، کە گەلگاریی لە تاککاریی ، پێکەوەژیان لە ئاپران و لەخۆنامۆبوون ، دارایی کۆمەڵایەتی لە دارایی تایبەت ، هەرەوەزی لە کێبرکێ ، هاوپشتی کۆمەڵایەتی لە ڕکەبەریی ڕامیاریی باشترە ، ئەوا ڕوخانی دەوڵەتەکان و سەندنەوەی ئاپارتمان و باخچە و فنگەکاێز و نوخۆشخانەکان و کارگەکان و کۆمەڵایەتیکردنەوەیان ئاسانترکا ئاك دەبێت ، کە هەممووتاکێکی گۆڕانخوازی [شۆڕشخواز] دەتوانێت وێنایبکات و دەرکیبکات. یەواتایەك دیکە تاەکی تاکی ئەدەستبەرنبوە هەوەندیر خوا مردەوڵەتێ و پارت و نوتەوە و خێڵ و باوەر و دەستەبژێر لە سەرووی بەرژەوەندی و تاکایەتی خۆیەوە دابنێت ، ئەستەمە دارایی و سەروەریی چینایەتی لەقبێت و لەتەك ویستی تاکەکانی کۆمەڵ و ڕەوت و گەشەی کۆمەڵ بکەوێتە ناکۆکی.

" پرۆلیتاریا هەرگیز ناتوانێ ئەوئامێرە کۆمەڵایەتییە بە کار بهێنێ بۆخۆرزگارکردن لە چەوساندنەوە کە خۆی ئامێرێکی کۆمەڵایەتییە بۆ چەوساندنەوەی ، دوژمنایەتی برجوازیەتیش بەبێ دوژمنایەتی پارلەمان و ئازادییە سیاسیەکەی ، هیچناگەیەنێ جگە لە دوژمنایەتی پرۆلیتاریا خۆی . "

بەداخەوە نووسەر نەك هەر تەنیا لنگاوقووچ پێکهاتە و دیاردەکان دەخوێنتەوە ، بەڵکو بوونە کەتوارییەکانیش ئاوەژوودەکاتەوە. "پارلەمان .... ئەوئامێرە کۆمەڵایەتییە" چییە ؟ پارلەمان دەزگەی ڕامیارییە نەك ئامێر ! دەزگەی ڕامیارییە و ڕاگری سیستەمی ڕامیارییە و ئاراستەکەر و ڕەوایەتیپێدەری دەسەڵاتی ڕامیارییە ، نەك کۆمەڵایەتی!

من نازانم لە کوێدا و بە چ پێوەرێك پارلەمان "کۆمەڵایەتییە"؟ لە تێڕوانینی دوور لە کەتواری نووسەردا "کۆمەڵایەتیی" چ واتایەك دەبەخشێت؟ ئایا ئەو لەنێو "ڕامیارییبوون" و "کۆمەڵایەتیبوون"دا چ لێکچوون و خاڵێکی نێوکۆیی و هاوبەشییەك دەبینێت ؟

ر ك پێشتر ڕۆشناییم خستەسەر ، "ڕامیارییبوون" ڕاتە دابران و نامۆبوون لە "کۆمەڵایەتییبوون". ڕامیاریی واتە هونەری دەسەڵاتداریی دەستەبژێرە سەروەرییخوازەکان. سیستەمی ڕامیاریی واتە ڕێکخستنی بەڕێوەبەرایەتی کۆمەڵگە لەلایەن مشەخۆران و ملهورانەوە لە سەروووی ویست و خواست و توانای تاکە بەرهەمهێنەر و بنیاتنەرەکانی کۆمەڵگەوە ، هەروەها ، ڕێکخستنی [illegible] پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و ڕێکخستنەوەیان لەسەر بنەمای یاسا ڕامیارییەکان مەیسەردەبێت ، واتە نامۆکردنی تاك بە [illegible] پەیوەندییە ئاسۆییە کۆمەڵایەتییەکان. لەبەرئەوە هەر پاگەندەیەك بۆ کۆمەڵایەتییبوونی پارلەمان و دزگەکانی دیکەی سیستەمی چینایەتی ، تەنیا ڕەوایەتیەدانە بە سەروەریی چینایەتی و بەس. بەپێچەوانەوەی پاگەندەکانی نووسەرەوە ڕامیاران و دەسەڵاتداران هیچ کات بوێریی ئەوەیان تێدانییە و نشانانەنەداوە ، کە [illegible] و لە تواناداا نییە ، دەزگەیەك ، کە بۆ لەنێوبردنی [illegible] کۆمەتیی بێت. ئەمە تێنەگەییشتنە لە جیاوازی نێوان کۆمەڵایەتییبوون و ڕامیارییبوون ، لە جیاوازی نێوان سیستەمی ڕامیاریی ڕێکخراو لەسەر بنەمای یاسا ڕامیارییەکان و سیستەمی کۆمەڵایەتیی ڕێکخراو لەسەر بنەمای یاسا سروشتییەکان ، لە جیاوازی نێوان هەڵپە و پلانی ڕامیاریی و خەبات و شۆڕشی کۆمەڵایەتی ، لە جیاوازی نێوان کار و چالاکی ڕامیاریی و کار و چالاکی کۆمەڵایەتیی ، لە جیاوازی [illegible] [چینایەتی] [illegible] ئاسۆیی [ناچینایەتی و ناقووچکەیی] ، لەیەك دەستەواژەدا ئەمە تێنەگەییشتنە [illegible] ، کە تەنیا [illegible] کۆمەڵایەتییەکان دەتوانێت بێتەبوون و خۆی ڕابگرێت و تاکەکان بە هێزی و توانا کۆمەڵایەتیی خۆیان نامۆبکات و لەسەر بنەمای پەیوەندییە سەروخوارییە ڕامیارییەکان ڕێکبخاتەوە و سەروەریی چینێکی دارا و مشەخۆر بەسەر کۆمەڵگەدا بسەپێنێت!

" ئەوکاتەی مێژوو دامەزراندنی پارلەمانی دیموکراسی خستەئەستۆی برجوازیەت ، هەرلەوکاتەدا شکاندنی دەوڵەت و پارلەمانی خستەئەستۆی پرۆلیتاریا ، بۆیە ناکرێ پرۆگرامی مێژوویی پرۆلیتاریا لە هیچ ئاستێك و هیچ جێگایەکدا لەگەڵ پارلەمانتاریستەکاندا یەکبخرێ . "

لە دەرەوەی ویست و کارکردی مرۆڤە بەدەربەست و نادەربەستەکانەوە ، "مێژوو" چییە؟ ئایا "مێژوو" هێزێکی ئاسمانییە ، ئایا بەرنامەڕێژییەکی میکانیکی سەرووی کۆمەڵگەیە ، ئایا یاسایەکی دارێژراو و پێشبینییەکی زانایانەیە؟

ئەوەی کە ئەم بۆچوونە دیتێرمینیستییە پشت بە بێچەندوچوونی مێژوویی [الحتمية التاريخية] دەبەستێت ، خۆی بەیانگەری خۆیەتی و ئەوەی کە مێژوو لە دەرەوەی کارکرد و ویستی مرۆڤەکانەوە دەبێت و ئەوەی کە مرۆڤەکان بە ڕۆبۆتێکی ناچار بە پەیڕەوکردن و ملکەچیی بۆ بنەماکانی ڕێکخستنی ئابووریی و گەشەی ئابووریی دەبینێت ، نکۆڵیهەڵنەگرە. ئەگەرنا قسەکردن لەوەی کە مێژوو فەرمان بە مرۆڤەکان بدات و ئاراستەی ژیان و ڕێکخستن و پێکهاتنیان دیاریبکات و پێکهێنانی پارلەمان یا هەڵوەشاندنەوەی [illegible] [عقيدة الجبر] ئاینیەکانە بۆ ڕۆڵی مرۆڤ لە ڕێکخستنی کۆمەڵگە [illegible] ئەوە بکات و ئەوە بێتەڕێی کە بۆی دیاریکراوە ، واتە لە تێڕوانینی دیتێرمینیستیدا مێژوو هەمان ڕۆڵی خوای ئاسمانەکانی هەیە و مرۆڤیش کۆیلەیەکی ناچار بە پەیڕەوی چارەنووسێك کە بۆ دیاریکراوە !

[illegible] بێین ، [illegible] هەوڵێك بۆ پاراستنی سەروەریی خۆی ، پەنای بۆ پارلەمان وەك دەزگەیەکی میانجیگەری نێوان باڵ و هێزە دەسەڵاتخوازەکان و ئاشتکردنەوەیان لەسەر خوانی مشەخۆرانەی چینایەتی ، بردووە و ناچاربووە دروستیبکات و مل بە دەنگدانی گشتی بدات. هەروا دەتوانین بڵێین ، پرۆلیتێرەکان [تاکە نادارا و بێدەسەڵاتەکان] بۆ [illegible] ان لە کۆیلەتی و سەروەریی چینایەتی ، ناچارن هەموو دەزگە ڕامیارییەکان لەنێوبەرن و لەپێش هەموویانەوە پارلەمان و سیستەمە نوێنەرایەتییەکەی. بەڵام ناتوانین وەك ئاییندارێك بروا بەخۆمان بهێنین ، کە ئێمە ڕۆبۆتێکی ناچار و پرۆگرامکراوی جیبەجێکردنی فەرمانەکانی خوا "مێژوو"ین ! چونکە ئەوە ئامادەیی ئێمەیە بۆ کۆیلەتی ، کە سەروەریی بۆرجواکان مسۆگەردەکات و ئەوە یاخیبوونی ئێمەیە لە کۆیلەتی ، کە سەروەریی چینایەتی لەنێودەبات و ئەوە کارکرد و ویستی مرۆڤە هوشیارەکان و پاشرەویی ناهوشیارەکانە کە ئاراستەی مێژوو دیاریدەکات ، نەك هێزێك لە سەرووی تاك و جڤاکەوە. وەها ویستێك [ئیرادەیەك] بە خودهوشیاریی شۆڕشگێرانەوە پەیوەستە ، کە لە [illegible] هەموو هەوڵ و بەرنامە و ڕێکخستن و سیستەمێکی ڕامیاریی سەرهەڵدەدات و لە پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکاندا بەرجەستەدەبێت و دەبێتە بەشێك لە بیرکردنەوە و ئەزموونگیریی کۆمەڵگە !

" ئەرکی مێژوویی کاپیتالیزم خۆی و پارلەمانەکەیتی کە بەردەوام بە ڕێگای ڕیفۆرم و چککردنی گوزەرانی ((هاونیشتمانی !!)) یەکانی و پێشخستنی شارستانیەت و زانست و تەکنەلۆژیا ، ((پلە بە پلە)) کۆمەڵگاکەی بباتەپێشەوە ، واتە پتەوکردن و نەشەونمای هەمیشەیی کۆمەڵگاکەی دابین بکات ، وە سەرئەنجامی واقیعی ئەو پێشکەوتنەش سەبارەت بە پرۆلیتاریا ، بریتییە لە :
((کرێکار لە هەژاری خۆی زیادئەکات هەچەند لەو سامانە زیابکات کە بەرهەمی ئەهێنێ ، وە هەرچەندیش هێزو پلەی بەرهەمەکەی زیادبکات . کرێکار ئەبێتە هەرزانترین کاڵا هەرچەند ژمارەی ئەو کاڵایەی زیادکرد کە دروستی ئەکات ...... "

[illegible] ، کەواتە بڕواشمان بە قۆناخبەنییەکان وەك پێداویستییەکی مێژوویی دەبێت و لەسەر ئەو بنەمایانەش دەبێت مل بە ملهوڕیی مێژوو بدەین و مرۆڤایەتی ناچاربووە هەموو قۆناخەکانی تائێستا ببرێت و بەگوێرەی ئەو بۆچوونە تەنانەت ئەگەر هەموو پرۆلیتێرەکان [کۆیلان ، جوتیاران ، کرێکاران و توێژە نادارا و بێدەسەلاتەکانی دیکەی ئەم ڕۆژگارە] خودهوشیاریی شۆڕشگێرانە و سوشیالیستخوازانەشیان هەبووایە ، ئەوا نەیاندەتوانی بەر ئاراستەی مێژوو بەرەو ئەم ڕۆگارە [illegible] "مێژووی دەرەوەی ویستی مرۆڤەکان" بکەین و هەموو جەنگ و سەرکوت و برسیەتی و نایەکسانی و سووکایەتی و بەهرەکێشیی و چەوسانەوەیەك بە شتێکی پەسەندکراو و ناچاریی وەربگرین!

[illegible] دەزگە و ڕاگەیاندن و ئیدئۆلۆگێکی سەرمایەداریی دەتوانێت باشتر لە نووسەری ئەم دێرانە ، ڕەوایەتی بە کۆمەڵگەی چینایەتی بدات و پاساوی مێژوویی بۆ سەروەریی چینایەتی و درێژەکێشانی تا ئەم ڕۆژگارە بهێنێتەوە ؟

"... کرێکار هەرچەند زیلتر وەبەرهەم بهێنێ کەمتر ئیستهلاك ئەکات وە هەرچەند نرخی بەرهەمهێنراوەکانی زید بێ خۆی زیاتر لەوە کەم ئەبێتەوە ، ... وە هەرچەند مەدەنیەتی بابەتەکەی زیادیکرد کرێکار وەحشیتر ئەبێ ، وە هەرچەند داهێنان لەکاردا زیادیکرد کرێکار گێلۆکەترئەبێ و کۆیلایەتی بۆ سروشت زیاتر ئەبێت . "

[illegible] ملماتیکی نووسەر دەیهەوێت بۆ ئێمەی بسەلمێنێت ، کە ئەگەر کرێکار زیاتر بەرهەمهێنێت ، ئەوا کەمتر بەکاردەبات ؛ ئایا گەدە و ئارەزووی پۆشاکگۆڕین و کێبرکێ و چاولێگەریی کەمدەکەن ، یا بە بینی زۆری بەرهەمەکان ، ئارەزووومەندیی کەمدەکات ؟

. ـ پەڕتحەوانەی ئێوە نێگەسشتنە ئەنتركەڕنەەسەڕەەە ،ڕكێ نكا، لە هو، سو،دەمڕە كاتێكی دیكە ، زیاتر بە كولتووری بەكاربەریی نادەربەستانە ئالوودەبووە و كرێكار لە هەموو سەردەمێكی دیكە زیاتر بووەتە ڕاگریی سیستەمی سوودی بانكیی و كرێكار لە هەموو سەردەمێك زیاتر ساخكەرەوەی كاڵای خۆیەتی. ئایا مەبەست لە "مەدەنیەتی بابەتەكەی " چییە ، كە كرێكار " وەحشیتر " دەكات ؟ ئەی " وەحشی " چییە ، مەگەر مەبەست لەو دەستەواژە دژە-مرۆییە لوتبەرزانەی وردەبۆرجوازی ، "ناشارستانیبوون" نییە؟ ئەدی چۆن تاكو مرۆڤ شارستانیتر بێت ، ناشارستانیتر دەبێت ؟ من لە بابەتێكی دیكەدا دەگەڕێمەوە سەر واژە و چەمكی " وەحشی " كە كۆمونیستەكان زۆر بە شانازییەوە بەكاردەبەن و بەو هۆیەوە سووكایەتی بە كۆمەڵگە سەرەتاییەكان دەكەن ، كە هێشتا وەك بەشێك لە سروشت لە دەرەوەی بازاری سەرمایە دەژین. هەروەها بە كام پێوەر و لۆجیك مرۆڤ بە داهێنان لە كاردا گێلتر دەبێت ، مەگەر كاری كۆمەڵایەتیی ئافرێنەری هوشیاریی و مرۆڤ و بەرجەستەكردنی ئەزموونەكانی نییە ؟ لەوە بەدبەختیتر ئەوەیە ، بەكامە پێوەر مرۆڤ بە زیاتربوونی داهێنانەكانی ، كۆیلەتی بۆ سروشت زیادیكردووە ؟ سروشت چییە ، ئایا مرۆڤ [كرێكار] لە دەرەوەی سروشت چییە و بوونی هەیە ؟

ـهەوادا،ە رخەنرەاـ ڕئازن ، لەم یارەەە ركەمەكی مێ كڵۆا ،بكو،ڕە یتەمگەیێنی ، كە ئەو دەستەواژانەی سەرەوەی نووسەر ، چۆن پێكەوە كۆدەكرێنەوە و یەكدەگرنەوە و چ پێوەر و لۆجیكێك پەسەندەیاندەدات. هەروەها بێجگە لەو پرسیارانەی سەرەوە ، ئایا پێشكەوتنی چینایەتی و داهێنانی سەرەوەرانە ، وێرانگەری سروشت و لەنێوبەری سروشتی مرۆڤ و كردنی بە ڕۆبۆت و دوورخەرەوەی نییە لە سروستیبوونی ؟

" ... ڕاستە كار شتی جوان بۆ دەوڵەمەندەكان وەبەرئەهێنێ بەڵام نەبوونی بۆ كرێكار وەبەرهەم ئەهێنێ . كار كۆشك و تەلار وەبەرئەهێنێ بەڵام كوخ بۆ كرێكار ، جوانی وەبەرئەهێنێ بڵام شێواوی ــ التشوه ــ بۆ كرێكار ... زیرەكی وەبەرئەهێنێ بەڵام دەبەنگی و گێلۆكەیی بۆ كرێكار ... ــ ماركس ــ العمل المغترب)) . "

بڕوا ناكەم لە هیچ زمانێكی دونیادا داڕشتن و دەربڕینی هێندە پەڕپووت بوونی هەبێت ، تا ئەوە دەربڕینی ماركس بێت. خوێنەری هێژا سەرەتا سەرنجی ئەم وەرگێڕانە بدەن " كار كۆشك و تەلار وەبەرئەهێنێ بەڵام كوخ بۆ كرێكار ، جوانی وەبەرئەهێنێ بڵام شێواوی ــ التشوه ــ بۆ كرێكار ... زیرەكی وەبەرئەهێنێ بەڵام دەبەنگی و گێلۆكەیی بۆ كرێكار ... "

بێجگە لەوە ، ئایا مەبەستی ماركس لە "كار"ە بەگشتی یا "كار" لە سایەی سیستەم و ڕێكخستنی چینایەتیدا ؟ ئەگەر مەبەستی ئەوەیە ، كە نووسەر دەیەوێت بە ئێمەی بگەیێنێت ، ئەی ماركس "كار" لە سیستەم و ڕێكخستنی كۆمونەیی [كۆمونیزم]دا چۆن پێناسەدەكات ؟ ئەگەر هەمان پێناسەی بۆی هەیە و دەخوازێت هەڵوەشێتەوە ، چی جێگەی كار دەگرێتەوە و بەبێ كار ، مرۆڤ چۆن پێداویستییەكانی خۆی دابیندەكات ؟

"كۆمە سەرمایەداریش لە دمێكەوە توانای لەناوبردنی خۆی ڕخساندووە ، ....
..... جگە لەوەش تەنیا ئەو سامانە زۆرەی برجوازیەت بەكاریدێنێ بۆ دامودەزگاكانی سوپا و ئەمن و پۆلیس ودین و بیرۆكراسییەكان ، هەر تەنیا گێڕانەوەی ئەو سامانە بۆ كۆمەڵ بەسە بۆ سەركەوتن بەسەر كۆمەڵگای چینایەتیدا. "

ئەگەر خۆم لە سەرنجدانی پەڕپووتیی داڕشتنی دەستەواژەكان لابدەم و هەڵە ڕێزمانییەكان ڕاستنەكەمەوە ، ئەوا ئەوەندە بەسە ، بڵێم ئەم بۆچوونەی نووسەر لەمەڕ ڕەخسانی زەمینە لەنێوچوونی كۆمەڵگەی سەرمایەداری و لە توانابوونی سەركەوتن بەسەر كۆمەڵگەی چینایەتییدا ، سەلمێنەری دروستی بۆچوون و لێكدانەوەی منە بۆ بۆچوونە دیتێرمینیستییەكانی ئەو ، وەك ئەوەی پێشتر ڕۆشنمكردەوە. كە لە بۆچوونەكەی ئەودا مرۆڤایەتی ناچار و سزاوارە بە هاتن و ملدان بە سەرمایەداری و پرۆلیتێرەكان نەیاندەتوانی لە ڕەوتی شۆڕشی كۆمەڵایەتییاندا كۆمەڵگەی مرۆڤایەتی بەرەو شوێنێكی دیكە ئاراستەبكەن؟ ئایا ئەمە ئەو نائومیدییە نییە لە شۆڕشی كۆمەڵایەتی یا ئەو هەلپەرستییە سازشكارییە نییە ، كە كاوتسكی پێیگەییشت ؟

كەواتە با ئێمە ڕوو لە بزواندنی سۆزی سەروەران بنێین و كۆیلەتییەكی كەمێك خۆشتر و باشتر و خۆشگوزەرانەتر بۆ خۆمان دابینبكەین ، هەروەك لەم ڕۆژگارەدا چەپەكان بە ڕوونان لە ینك و پدك دەیكەن ! كاتێك كە گۆڕان و ڕوخانی سیستەمی چینایەتی لە دەرەوەی كار و چالاكی و خەبات كۆیلەكانییەوە بێت و تەنیا خوا "مێژوو" دیاربكات و بەبێ هاتنەدی ئەو مەرجە خواكردانە "مێژووكردانە" هیچ شتێك توانانی ڕوودانی نەبێت و هێڵی ڕەوتكردنی مێژوو دیاریكراوبێت و لادان و تەینەكردنی ئەستەم بێت ، ئیدی قسەكردن لە كۆمەڵگەیەكی باشتر چ پێداویستییەكی هەیە. بە گوێرەی ئەو بۆچوونەی نووسەر ، باشتر نییە هەموو كۆمونیستەكان ببنە سەربازی سەرمایەداری ، بۆ ئەوەی ڕەوتی گەشەكردن و زووتێپەڕبوونی ئاسانتر و بە بەزیبانەتر بكەن ؟

بەبۆچوونی من ، ئەمە هەر ئەو پاگەندانەن ، كە كۆنە ئەندامەكانی (كۆڕەك) و باڵە جیاوەبووەكەی گروپی كۆمونیستی ئینتەرناسیونالیست [باڵەكەی كوردستانی] لە دەمی هەڵبژاردنی ئایاری ١٩٩٢دا دەیانكرد و دەیانگوت " بڕینی قۆناخی دیمۆكراسی پارلەمانی ، پێشمەرجی گەیشتن بە سۆشیالیزمە ، لەبەرئەوە دەنگدان بە ینك ، مسۆگەركەری زووتر گەیشتنە بە سۆشیالیزم وەك حەتمەتێكی مێژوویی" ، ئەگەر نا ، پەیامی بێهوودەیی و بێویستی مرۆڤ لە بەرانبەر زۆرداریی مێژوودا ، دەیەوێت چی بە ئێمە بڵێێت ؟

من لە بەرانبەر ئەو بۆچوونانەدا تەنیا ئەوەندە بەسە بڵێم ، بێچەندوچوونی مێژوویی [الحتمیة التاریخیة] لاساییكردنەوەیەكی نەزانانەی كولیچەخواردنی مرۆڤە خوداپەرستەكانە لە ئاسمان بەگوێرەی ئەو چارەنووسەری كە خوای ئاسمانەكان بۆ مرۆڤایەتی دیاریكردووە!

" بەپێش چاومانە لە پێشكەوتوترین وولاتەوە تا ناوبراو بە دواكەوتوترین وولات ، دەوڵت زیاتر لەنیوەی بەرهەمی كۆمەڵ بەكارێنێ بۆ ئەو دامودەزگایانەی كەنك هەر كەمترین هاوبەشی ناكەن لەبەرهەمهێناندا بەڵكو هەموو مەبەستێكیش لە بوونیان تەنیا پاراستنی سەروەرێتی چینایەتییە ، چونكە سەروەرێتی چینایەتی نیە بەبێ سوپا و ئەمن و پۆلیس و دین و بیركراسییەت و .... "

لێرەدا پێویستە بپرسین ، ئەگەر لە دەرەوەی ویستی تاكەكانەوە ، ئەوە تەنیا "مەرجە مێژووییەكان"ن كە سەرهەڵدان و مانەوە و لەنێوچوونی قۆناخە مێژووییەكان دیاریدەكەن ، ئیدی بۆچی و لەپێناو چی دەوڵەت نیوەی بەرهەمی كۆمەڵ [مشەخۆریی ڕەنجی بەرهەمێنەران] بۆ ئەو دەزگە بێبەرهەمانەی كە سەروەریی چینایەتی دەپارێزن ، تەرخاندەكات ؟ ئایا پاراستنی سەروەریی چینایەتی لە كێ ، كاتێك كە بەگوێرەی بۆچوونی خودی نووسەر تاك / ژێردەستەكان لە گۆڕین و ڕوخانی سیستەم و سەروەریی چینایەتیدا هیچ ڕۆڵێكیان نییە ؟

"هەربەمپێیە گیروگرفتی ئەم مەسەلەیە لەوێوە دەستپێناکات کە گوایە کۆمەڵ دواکەوتووە توانی ماددی کامڵ نەبووە بۆ وەدیهێنانی کۆوڵگایەکی ناچینایەتی ، بەڵکو لوێوە دەستپێئەکات کە : بەرهەم چۆن دابەشئەکرێ لە کۆمەلدا ؟ ..... ، بەڵکو لە لەناوبردنی دەسەلاتی چینایەتیدایە ، وە بەبەرنامەی لانیکەمنا ، بەڵکو بەرنامەی لانی زۆریش نەلەدوور و نەلونیکەوە ناکەوێتە ناکۆکی لەگەڵ خاوەندارێتی چینایەتیی ، "

نووسەر چەند پەرەگراف پێشتر پێچەوانەی ئەم دەبڕینەوە لە "کۆمەڵگای سەرمایەداریش لە دمێکەوە توانای لەناوبردنی خۆی ڕخساندووە ، .... ، هەر تەنیا گێڕانەوەی ئەو سامانە بۆ کۆمەڵ بەسە بۆ سەرلەوتن بەسەر کۆمەڵگای چینایەتیدا. " دەدوێت. کەچی لێرەدا دەڵێت "... کە گوایە کۆمەڵ دواکەوتووە توانی ماددی کامڵ نەبووە بۆ وەدیهێنانی کۆوڵگایەکی ناچینایەتی ،"!

هێڵنەتە تێڵێدە ، ئەمو یەکەمێ دەیستەواژەیە کە تێیدا نەسە، گومان لەسەر تیەوانینێ دیتدمینسیتانەیی خۆی و کۆمونیستەکنی دیکە دادەنێت. بەداخەوە هەرچەندم کۆشا نەمتوانی لە دەستەواژەکانی دیکەی ڕێەوێ وەگافەی تێنگەم و نازانم ئایا ئەم دەستەواژە " بەڵکو لوێوە دەستپێئەکات کە : بەرهەم چۆن دابەشئەکرێ لە کۆمەلدا ؟" درێژەی ئەو گومانەیە کە بە "گوایە" دایدەنێت یا ڕەتکەرەی ئەو گومانەیە و دەیەوێت دێژە بە دڵنیایی و بڕوای بە دیتێرمینیزم بدات. چونکە هەرچەند وردبوومەوە ، نەمتوانی لەم دەستەواژە تێبگەم "بەڵکو بەرنامەی لانی زۆریش نەلەدوور و نەلونیکەوە ناکەوێتە ناکۆکی لەگەڵ خاوەندارێتی چینایەتیی ، "!

" ئەم بۆچوونە هیچنیە جگە لە داماڵینی پرۆلیتاریا لە ماهییەتە مێژوویینەکەی . پرۆلیتاریا چینێکە لەسەر ئاستی مێژووی مرۆڤایەتی و ئەرکەکەیشی تاکە ئەرکێکی مێژوویە و لەیەك پرۆگرامی مێژوویدا کوتئەبێتەوە : هەڵگێڕانەوەی سیستەمی کاری کرێگرتە ، وە بۆئەوەش هیچ ڕێگەیەك شکنابات جگە لە شۆڕش ، شۆڕشیش واتای گۆڕانکاری ئابوری و سیاسی نییە لە کۆمەڵدا ، بە ڵکو سەرلەوتنە بەسەر چینەکاندا .

وێڕای چەندبارەبوونەوەی "ماهییەتە مێژوویی ... ئاستی مێژوو ... ئەرکێکی مێژوویی ... پرۆگرامی مێژووی .. " کە بە بۆچوونی من ، ئەم شێوازە لە لێکدانەوە و خستنەڕووی بوون و دیاردە و شتەکان ، تەنیا ئایدیالیزەکردنی مێژووە و بەس. هەروەها وێناکردنی پرۆلیتاریا وەك یەکەیەکی سەراپا هوشیار و سەراپا شۆڕشگێر ، بێجگە لە لاساییکردنەوەی دەقاودەقی ئەهلی ئاردنی بەهەمدربەکێی لەرتەیەتی ئەکیسەتەکان لە ئنجیل و عیەیبەکان لە قوئان و ئەوانی دیکەی مرۆڤایەتی بۆشانازی ئایینەکەمریەیامهەلگرانی ئایینەکە ، هیچی دیکە نییە. ئەگەر پرۆلیتاریا بەو یەمەیە ئایدیالیستییە و تیەوانینە دیتێرمینستییە ، چینێکی سەراپا شۆڕشگێر و ئەرکێکی تاکەی خۆی و سەروەریی داراکان بووایە ، دەبوو بەلایەنی کەمەوە سیستەمی سەرمایەداری یەك ڕۆژ توانای پایەدارمانەوەی نەبووایە. بەڵام بەپێچەوانەوە ئەوە پرۆلیتێرەکان و منداڵانی ئەوانن ، کە هێزی پۆلیس و سوپا و ڕیزی دەنگدەر و ئەندامانی پارتەکان و دژەشۆڕش پێکدەهێنن. ئەگەر نا ، هەژماری چەند هەزار کەسیی سەرمایەدار و دەسەلاتدارێك لە بەڕێوەبەرایەتی کۆمپانییەکان و پارلەمانەکان و فەرمانداریەکاندا ، توانای ڕاگرتنی نزیکەی حەفت ملیارد مرۆڤی کۆیلەی نییە !

ڕە هەوەهلی بەڕێ گێ ئابرژایی یە و کۆمەلایەتی ڕچە سەرکەوتن بەسەر چینەکاندا ڕوودەدات و چۆن نەگەڕانەوەی چینەکان مسۆگەردەکرێت ، بێجگە لەوە ، ئەی کێ شۆڕش بەسەر چینەکاندا دەکات ، ئایا هێزێکی دەرەکی وەك "خوا" یا بوونەوەرانی ئەستێرەکانی دیکە ئەنجامیدەدەن ؟

" ... لە کاتێکا پرۆلیتاریا سەرئەکەوێ ، لەهیچ حالێکدا نابێتە لایەنی سەروەر لە کۆمەڵدا ، چونکە ئەوکات سەرئەکەوێ بەسەر خۆی و دژەکەیدا . ئەوکاتە پرۆلیتاریا وونئەبێ ، هەروەك چۆن دژەکەشی ، کە سنوری بونی ئەو دیارئەکات ، وونئەبیت ، کە ئەویش خاوەندارێتی تایبەتییە . – مارکس – العائلە المقدسە } . "

لێرەدا دەسالێ ڕێگە، ئیمەوە سەرپەرەگرافی پێشوتی دەدوێم: بەپێی گێرانی ڕەوێنی دنیر زمینەرئابەە بیوەکان کێلوتی پرۆلیتاریا، چۆن پرۆلیتاریا وندەبێت و دژەکەشی لەنێودەچێت؟ ئایا بەپێی گێرانی ئابوەری پەیاتارێی گێران کۆمەلایەتی ، لەنێوەدنیر رابانیەتی لەتەنادا دەبێت؟ هەڵبەتە من لێرەدا مەبەستم لە گۆڕانی ئابووریی ، ڕێگەیی شوکردنی بنەمای ئابوریی و تیەۆرێی ناجاربانوی قەناخەکانی کۆمەلگەی چینایەتی نیە ، بەڵکە مەبەستم لوسەهەلی ناکۆکییە لە پەیوەندییەکانی بەرهەمهێناندا ، کە پێم ئەتە سەهەڵدانی ناخێربوونی چینایەتی لە سەروەریی چینایەتی ، کە لەو بارەدا بێجگە لە دوو ڕێگەچارە زیاتر لەبەردەمدا نامێننەوە: یا لەنێوبردنی پرۆلیتاریای یاخیبوو لەلایەن سەروەرانەوە ، کە چیدی توانانی مانەوە و ملدانی بە سەروەریی نەماوە ، کە ئەمەش دەکاتە تێداچوونی کۆمەڵگەی چەند چین. [مەبەستی من لە پرۆلیتاریا تەنیا کرێکارانی پیشەسازی نین ، بەڵکو تاکی هەموو چین و توێژە نادارا و بندەستەکانی سەرمایەدارییە ، کە چینێکی بنکە فراوانی کۆمەڵایەتی پێکدەهێنن] ؛ یا ڕێگەی دووەم ، لەنێوبردنی سەروەرانی حنیابەتی ڕاوەك نەوەیەریش بێداگریی لەسەر دەکات ، کە بێجگە لە لەنێوبردنی کۆیلەتی چینایەتی پرۆلیتاریا ، هیچی دیکە ناتوانێت بگەیێنێت ! بەڵام لەبەرمانەوەحێتیرەوەها ناخێربوونی ئالوگۆڕێك تەنیا بە ڕچامی شێوە کۆمەلایەتیەکان و کۆمەلایەتیش لەرگێرانی شێوە ، خواردن و قسەکردن و بیکردنەوەوە بیگرە تا شێوازی مانگرتن و لەنێوبردنی سیستەمی چینایەتی و شێوازی پەروەردەکردنی مرۆڤی خودهوشیار و خودکارا و بنیاتنانی کۆمەڵگە ناچینایەتی دەگرێتەوە و هیچ گۆڕانێکی لایەتی بەبێ هاوەڵدووانەیی گۆڕانی ئابووریی و پەیوەندییەکانی بەرهەمهێنان و خۆڕێکخستن ئەستەمە ڕوو بدات ، کە هاوکات بریتییە لە گۆڕانی هۆشیی [هوشیاریی ، ئاوەزیی ، شێوازی بیرکردنەوە] و گۆڕانی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و بنەما و شێوازەکانی بەرهەمهێنان و شێوازی ژیان و ڕێکخستن و پێکهاتنی کۆمەڵگە ، کە لەم ڕۆژگارەدا هەموو ئەمانە لەسەر بنەمای سوود و بەرژەوەندی سەرمایەداریی ڕێکخراون و پێکهاتوون و ئاراستەدەکرێن ، بەواتایەکی دیکە سەرمایەداریی سیستەمی کارکردن و بەڕێوەبردن و شێوازی [ستایلی] ژیان و شێوازی بیرکردنەوەی باوە ، ئەوی بخوازێت سیستەمی سەرمایەداری بگۆڕێت ، ناچارە کار لەسەر گۆڕینی سیستەمی کارکردن و بەڕێوەبردن و شێوازی ژیان و بیرکردنەوە بکات ، نەك دەهشەمێ لە دەرەوەی ئەوانە کارکردن و ژیان و پەیوەندییە کۆمەلایەتییەکان. ئەگەر بە دروشم و توندوتیژی و ڕامیاریی و پارتایەتی توانای گۆڕانی سیستەمی چینایەتی هەبووایە ، هەنووکە دوو سەدە بوو ، کە کۆمەڵگەی چینایەتی لەسەر دەستی بلانکییەکان گۆڕدراوبوو !

بوونی دەسەلات و سەروەرێتی لە کۆمەڵدا بوونی چەوسێنەرەوە و ناکۆکی چینایەتییە ، پرۆلیتاریاش واهاتووە چەوساندنەوەی مرۆڤ لەلایەن مرۆڤەوە لەناوببات . ....

پرۆلیتاریا لە کوێوە هاتووە و چییە و کێیە و کێ ئەو هاتنەی ئەوی دیاریکردووە و کێ ئەو ئەرکەی بەو سپاردووە ؟ ئایا پرۆلیتاریا مرۆڤی کۆیلەکراوە یا پەیامبەری گۆڕین و لەنێوبردنی کۆمەڵگەی چینایەتی؟ کێ ئەو پەیام و ئەرکە پیرۆزەی بەو سپاردووە؟ لە تابلۆی تۆمارکراو/پارێزراو (اللوح المحفوظ)دا ئەو ئەرکەی بۆ دیاریکراوە یا لە ئایدیۆلۆجیای "دیکتاتۆریی پرۆلیتاریا"دا؟

بەبۆچوونی من ، وێناکردنی پرۆلیتاریا [چ بە واتا مارکسیستییەکەی "کرێکارانی پیشەسازیی" و چ بەواتا لاتینییەکەی بەکرێگیراوان "هەموو کەسێکی نەدار و ژێردەست ، کە بۆ بژێوی ناچار بە فرۆستنی هێزی کاری بێت"] وەك یەکەیەکی هاوئاهەنگ و یەکدەست و سەراپا هوشیار و شۆڕشخواز و هاوپشتیگەر و هاریکار و هەرەوەز و دژە-دەسەلات و دژە-

سەرمایەدارییی و دژە-سەرکوت و دژە-نایەکسانی و دژە-چەوساونەوە ، تێڕوانینێکی ئایدیالیستییە و زۆر لەو کەتوارەوە دوورە ، کە تێیدا پڕۆلیتێرەکان لەسەر بە سەروەرکردنی ڕامیاران و پارتەکان چاوی یەکدی دەردەکەن و بۆ ڕازیکردنی دڵی خاوەنکارەکەیان ، پاشقول لەیەکدی دەگرن و ملی یەکدی دەشکێنن. ئەمە بێجگە لەوەی کە سەرپای سوپا و پۆلیس و ئەشکەنجەدەران و زیندانەوان و تیرۆرستان و پارت و بزووتنەوە ئایینیی و نەتەوەیی [ناسیونالیست] و ڕەگەزپەرست [سێکست] و ڕەیسیست و کۆنەپەرستەکان لە پرۆلیتێرە ناهوشیار و خۆشباوەڕەکان پێکهاتوون و پێکدێن. چونکە ئەگەر پڕۆلیتێرەکان ئەوانە بوونایە ، کە نووسەر وێنایاندەکات ، ئەوا نە سەرمایەداری دەیتوانی ببێتە قوناخێکی گەشەکردنی کۆمەڵگەی چینایەتی و نە خودی پرۆلیتێرەکان ڕەدووی فاشیزم و نازیزم دەکەوتن و نە پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩١٧ وا بەئاسانی لەلایەن بۆلشەڤیکەکانەوە بزووتنەوەکانیان ؛ کۆمیتەی کارخانەکان و شوراکان و ڕاپەرینەوەکانیان ، تێکدەشکێندران! ڕاستە کەتوار پێچەوانەی ئارەزوو و خەونی ئێمەیە و بۆ ئێمە خوازراو نییە ، بەڵام ناچارین لەبەرچاویبگرین و بەو جۆرە مامەڵەی لەتەکدا بکەین ، کە هەیە ، نەك بەو جۆرەی کە ئارەزووی دەکەین و لە خەیاڵی خۆماندا ئافراندوومانە ، هەر ئەم ر ،شە ، کە بەرەو خۆبیرکردنەوە و خۆچالاکی و خۆبڕیاردان و خۆجێبەجێکردن دنەماندەبات و پارتایەتی و سیستەمی ڕامیاریی و پێشڕەوبازیی کۆمونیستەکان وەك دژە-شۆڕش لەبەردەمماندا بەرجەستەدەکات!

" ئەوتا لە پرۆسیسێکی دووسەد ساڵەدا ، واتە لە شۆڕشی فەرەنسییەوە تا ئێستا ، جیهانی سەرمایەداری لەسەر بناغەی ڕیفۆرم و دیموکراسییەت گەشە ئەکات و پرۆلیتاریاش هەموو مافێکی دراوەتێ تەنیا بۆئەوەی مافی شۆڕشی لێبسەندرێتەوە ... "

شۆڕش یا نییە یا جیهانییە و هیچ شوناسێك وەرناگرێت. "شۆڕشی فەرەنسی" واتای چییە و جیاوازی لەتەك شۆڕشەكانی دیكدا چییە ؟ ئەگەر جیاوازی هەیە ، چییە و لە کوێیدایە ؟ ئەگە، حاوا،ێ زیرو ، ئێەد، ن٘ج٘ر شوناس بۆ دبا، ید٘وک ئرت، باشا، ی"شۆڕش" ڕاپەڕین و یاخیبوونێکی ساتەکی نییە ، تاکو ساڵ و شوێن و قۆناخێکی بۆ دیاربکەین. شۆڕش پرر ـ دێ٘سێسێکرر مێژەو‌رسەرە لەوەتەوەی ژیا، هەیە ڕەمەۆڤایەتـ لە شۆڕشدایە شۆڕش لە ژیاندا و شۆڕش لە بەرانبەر ڕێکخستنی چینایەتی و شۆڕش لە بەرانبەر هێزە کۆنەپارێزەکان ، هەر ئاوا برپاریش نییە ، پاش کۆتاییهاتنی کۆمەڵگەی چینایەتی ، ئیدی شۆڕش بوەستێت ، چونکە وەستانی شۆڕش دەکاتە وەستانی مێژوو و وەستانی مێژووش دەکاتە کۆتایی ژیان لەسەر گۆی زەوی [لێرەدا تەنیا مەبەست لە ژیان لەسەر گۆی زەویی و کۆمەڵگەی چینایەتی لێرە و شۆڕش بەو دەرکەی لەم ساتەدا هەمانە] .

من لەو بڕوایەدانیم ، کە جیهانی سەرمایەداری لەسەر بنەمای "ڕیفۆرم و دێمۆکراسی" بەو واتا گشتگیرەی نووسەر ، گەشەبکات. چونکە وەك پێشتر گوتم ، هەموو ڕیفۆمەکان یەکسان نین و میکانیزمی ڕێکخستنی سیستەمی سەرمایەداریش ، دێمۆکراسیی نییە و هەر شتێکیش سەروەران پاگەندەی بکەن ، ناکاتە ئەوەی کە ڕاستدەکەن و هەر ئەوەیە کە ئەوان خوازیارن وابێت و پاگەندەی دەکەن!

با لەم بارەوە بە چەند نموونەیەك پرسیاربکەین: زیندانەوانەکان خۆیان بە پارێزەری جەماوەری ژێردەست و خۆیان بە ئازادیخواز دەزانن ، ئایا دەتوانین ڕەوایەتی و دروستی بەمە بدەین؟ پارتەکان و ڕامیاران لە دەمی هەڵبژاردنەکاندا زۆربەی داخوازییەکانی ژێردەستان بەرزدەکەنەوە ، ئایا ئەمە دەتوانێت بەواتای دژە-شۆڕشبوونی ئەو داخوازییانە بێت [ینک لە هەڵبژاردنی ساڵی ١٩٩٢دا دروشمی ٣٥ سات کاری هەفتانەی بەرزکردەوە!] ؟ بۆلشەڤیکەکان ، مائۆیستەکان ، ...تد لەژێر ناوی پرۆلیتاریادا هەموو نارەزایەتییەکی پرۆلیتێرییان سەرکوت و کوشتوبڕکرد ، ئایا دەتوانین بڵێین ، ئەو سەرکوت و کوشتوبرانە بەشێکن لە شۆڕش و درێژەی ڕاپەڕینی ١٩١٧ و شۆڕش بوون ؟

دێمۆکراسی وەك چەمك و واتای بنەڕەتیی ، واتە خۆفەرمانرەوایەتی گەلیی ، (گەل)یش واتە زۆرینەی کۆمەڵگە. ئایا لە هیچ سەردەمێکی کۆمەڵگەی چینایەتییدا زۆرینە توانیوویانە لە بەڕێوەبەرایەتی کۆمەڵگەدا بەشداربن؟ ئایا تەنانەت ئەو تاکە گەلییانەش ، کە دەنگ بە کاندیدەکان دەدەن ، ئایا هیچ کاراییان لەسەر بڕیاری هەڵبژێردراوان و دەسەڵاتدارانی نوێ هەیە ؟ ئیدی چۆن دەتوانین پاگەندەی ئەوە بکەین ، کە سیستەمی سەرمایەداریی ، سیستەمێکی دێمۆکراسییە ؟ ئایا دێمۆکراسی بەواتای دەستاودەستکردنی دەسەڵاتە لەنێوان پارتەکان و ڕامیاراندا؟ ئایا پارلەمان [نوێنەرایەتی ناڕاستەوخۆ] لە هیچ بڕیاردانێکدا لەسەر پرس و کار و بارێکی کۆمەڵایەتیی ، پەیوەندی بە گەل و بە دەنگدەرانییەوە هەیە ؟

وێڕای "نا"بوونی وەڵامی ئەو پرسیارانەی سەرەوە ، ئەگەر هەموو وەڵامەکانیش "ئەرێ" بن ، دیسانەوە ناتوانین و ناکرێت دێمۆکراسی وەك گشتێك ڕەتبکەینەوە ، چونکە دێمۆکراسی هەر لە یۆنانی کۆنەوە ، دوو شێواز و ڕێچکەی لە خۆگرتووە ؛ خۆبەڕێوەبەرایەتی شارە ئازادەکان [دێمۆکراسی ڕاستەوخۆ پشت بەستوو بە بڕیاردان و جێبەجێکردنی ڕاستەوخۆ لەلایەن بەشدارانەوە] ؛ پارلەمانتاریزم ، سیستەمی بەڕێوەبەرایەتی شارە ژێردەستەکانی ئیمپراتۆرەکان [وەك ئەوەی کە لەم ڕۆژگارەشدا هەیە]!

ئایا لە هیچ سەردەمێکی دێمۆکراسی پارلەمانیدا بەو جۆرەی کە نووسەر دەخوازێت وێنایبکات ، پڕۆلیتێرەکان هەموو مافێکیان دراوەتێ؟ بۆ نموونە ئایا دەتوانن هەر کات ویستیان کۆنتراکتی کارەکەیان بوەستێنن و بڕۆن؟ ئایا مافی دیاریکردنی کرێی کارەکەی خۆیانیان هەیە ، هەروا کە تەماتەفرۆشێك و سەرمایەدارێك نرخ لەسەر تەماتەکەی ، کاڵاکەی دادەنێت؟ ئایا کرێکار مافی بڕیاردانی لەسەر چۆنیەتی کارکردن و شێوازی کارکردن و کات و ماوەی کارکردن و چۆنیەتی بەرهەمهێنان و ..تد هەیە؟ ئایا هیچ کەس مافی ئەوەی هەیە ، کە لە دەرەوە و پێچەوانەی دەسەڵاتی سەروەران [دەوڵەتمەندان ، فەرمانداریی و دەوڵەت] بڕیار لەسەر چۆنیەتی ژیان و نیشتەجێبوون و کارکردنی بدات ؟ ئیدی ئەو هەمووە مافانە کامانەن ، کە نووسەر لەبارەیانەوە دەدوێت ؟

پاشان ، شۆڕش ماف نییە ، تاکو کەسێك بیدات یا بتوانێت لە پرۆلیتێرەکانی بسێنێتەوە! هەر لە کۆنەوە گوتوویانە "ماف نادرێت ، بەڵکو دەسەندرێت/ دەسەپێنرێت". ئەگەر تێڕوانینی نووسەر لەمەڕ ماف و پێبەخشینی دروستبێت ، ئەوا ئاوا کە ماف بەخشیشی سەروەران بێت ، دەتوانرێت بسەندرێتەوە. بەڵام پێچەوانەی تێگەیشتنی حەزۆکیانەی نووسەر ، نە ماف دەدرێت و نە شۆڕشیش مافە! شۆڕش ڕەوتی بەرەنگاریی مرۆڤە لەتەك هەر بوون و دەروبەرێك کە ڕێگە لە ئازادی و ئارەزوو و ئاسوودەیی ژیان و لە ویست و خواستی دەگرێت ؛ شۆڕش پراکتیك و کارکردنی خودهوشیارانەی ئەوانەیە ، کە دەخوازن سیستەم و سەروەریی کۆمەڵگەی چینایەتی لەنێوبەرن و بە خۆڕێکخستنی ئاسۆیی و خۆبەڕێوەبەرایەتی لەسەر بنەمای دێمۆکراسیی ڕاستەوخۆ ، کۆمەڵگەیەکی ناچینایەتی [سۆشیالیستی / ئەنارکی] بنیاتبنێن ، ئەگەر نا ئەو کاریکاتێرە لە "شۆڕش"، کە وەك ماف سەروەران بیدەن و بیسەننەوە ، تەنیا لە ئایدیۆلۆجیای دیتێرمینیستیدا بوونی هەیە ، کە نووسەر لە سەراپای نووسینەکەیدا پێداگریی لەسەر دەکات و وەك گۆچانە جادوویەکەی موسا ، ئەستەمەکان دەکات بە نائەستەم!

" ئەوەی سەرمایەداری لە ڕیفۆرمی کۆمەڵایەتی دەستی کەوتووە ، ئەوە بەرلەهەرچی چارەسەری نەخۆشییەکانی و بەهێزکردنی دەسەڵاتی بەسەر کۆمەڵدا و پتەوکردنی ڕگەزەکانی سەروەرێتی چینایەتی بووە ، واتە سوپا و ئەمن و پۆلیس و دین و قوتبخانە و بیرکراسییەت ...."

لێرەدا چەمك و واتای ڕیفۆرم زۆر بەگشتی خراوەتەڕوو و لە تێگەیشتنە چینایەتیەکان داماڵراوە. ڕیفۆرم بەواتای دارشتنەوە یا گۆڕینی فۆرمی شتێك ، لەبەرئەوە تێگەیشتنەکان لەم چەمکە بنەمایەکی چینایەتی لەخۆدەگرن. هەروەها ئەگەر تەنانەت هەر بەواتا گشتیی و باوەکەی کە بە هەڵە بۆ چاکسازیی بەکاردەبرێت ، وەریبگرین ، ئەوا ئەوەی بۆ خاوەنکا، تلێ حاکسا، بیو ، بێربەک ڕێگیرامێك بەواتای خراپسازیی دێت ، بۆ نموونە ڕیفۆرم لە ماوەی کاردا ، ئەگەر زیادبکرێت ، بە قازانجی سەرمایەدار تەواودەبێت و ئەگەر بە هەما، ،ری ،ڕگێشت کرنەوڕکەمک بتەوە ،رەاە رهح لێ‌مەحوێ، ،ڤژاێورە هوفتانە ە مانگانە ە سالانە کەمنەک ێتیەو ، ئەما بە قازانجی کرێکار تەواودەبێت ، ڕوودانی ڕیفۆرمەکە بە بارێکدا پەیوەندی بە ئامادەیی هێزە فشارەچینایەتی لاەکوەوە یوەەستە ، ئەگەر کرێکار یەکگرتووبێت ، ئەوا سەرکەوتن بۆ ئەو دەبێت و ڕیفۆرم لە قازانجی ئەو تەواودەبێت ، بەڵام ئەگەر خۆشباوەڕ و ناهوشیار پرشوبڵاوبێت ، ئەوا لە قازانجی سەرمایەدار تەواودەبێت.

ڕیفۆمی کۆمەڵایەتییش لەسەر هەمان بنچینە ڕوودات و ملکەچی هاوسەنگی هێز هوشیاریی و ئامادەیی بەرە دژەکانە. ڕیفۆرمی کۆمەڵایەتیی بە قازانجی سەرمایەدارییە، واتە ڕامیارییکردن و گۆڕینی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان بە پەیوەندی ڕامیاریی و ڕێکخستنیان لەسەر بنەمای یاسای ڕامیاریی ، کە خۆبەخۆ بە هەڵوەشاندنەوەی هەرەوەرزیی و هاوپشتی کۆمەڵایەتیی کۆتاییدێت [لێرەدا زۆر لەسەر ئەو گۆڕینە و چۆنیەتی کارکردنی ناڕۆم ، لەبەرئەوەی وەك بابەتێکی سەربەخۆ لە هەلێکدا لەسەری کاردەکەم].

هەر لەبەرئەوە ، شتێك بەناوی ڕیفۆرمی کۆمەڵایەتی لە دژی شۆڕش بوونی نییە و تەنیا دەتوانین قسە لە گێڕانەوەی باری کۆمەڵایەتیی پەیوەندییەکان بکەین ، واتە هەڵوەشاندنەوەی پەیوەندییە ڕامیاریکراوەکان و لەنێوبردنی سەروەریی پارێزەرانی ، کە خودی یا سەراپای پەیام و ئامانجی شۆڕشی کۆمەڵایەتی پێکدەهێنێت! ئەگەر مەبەست لە ڕیفۆرمی کۆمەڵایەتیی ، مسۆگەریی و دابینکردنی بیمە کۆمەڵایەتییەکان [کۆمەکە کۆمەڵایەتییەکان] بێت ، ئەوا بۆچوونێکی ئاوا ، کە ئەو کۆمەکە کۆمەڵایەتییانە بە بەخشیش و بەخشندەیی ر ـ ر ـ رم دەمڵەت م سەرمایەداران بزانێت ، لە شیرینکردن و جوانککردنی ڕوخساری دزێوی سیستەمی چینایەتی لەلایەك و لەلایەکی دیکەوە لە شاردنەوە و نکۆڵیکردن لە خەباتی بێوچانی جەماوەریی و کۆمەڵایەتی لە سەدەکانی ڕابوردوودا بۆ ئەو دەستکەوتانە ، زیاتر نییە! وەك زانراوە و دەزانین و کەتواری ڕووداوەکانی ڕابوردوو و ئێستاش هەر ئەوە دەسەلمێنێت ، کە ئەو دەستکەوتە کۆمەڵایەتییانە [ر ەکی کۆمەڵایەتی] ، کە ڕۆژانە ئیدئۆلۆگەکانی نیئۆلیبرالیزم کار لەسەر هەڵوەشاندنەوە و لێسەندنەوەیان دەکەن ، بەرهەمی چەند سەدە خەباتی جەماوەریی و کۆمەڵایەتی چین و توێژە پرۆلیتێرەکانە ، نەك بەخشندەیی یا پلانی سەرمایەداری !

لەبەر ڕۆشنایی ئەو بیرۆکانەی سەرەوە ، سەرمایەداریی تەنیا لە هەڵوەشاندنەوەی نەك شێوەگۆڕینی پەیوەندی کۆمەڵایەتیدا دەستکەوتی هەبووە. دەکرێت ئێمە قسە لە ڕیفۆرمی بەیەوەندیی ناڵازاد ە رهەرەەەزرـ ڕخێڵەکیانە یە بەبەوندیی ئازادیی تاك ە هوەەەزیرـ هەشیارانە ، بکەین [ئەمەش بابەتێکی دیکە م لە هەلێکی گونجاودا کاری لەسەر دەکەم]، ر ر حەنکە ئەوە گێ، نیر شێتەیەکیر بەیوەندی کەیمەڵایەتیە ە لە رهەرردەەرناەکەدار کەمیەڵتك تەخهم دەك تاکر ە هوەرەوەزیی ڕووەنیلن هەیە ، بەڵام لە هەڵوەشاند ەوەی پەیوەندی کۆمەڵایەتی و جێگرتنەوەی بە سیستەم و پەیوەندی ڕامیاریی ، بەواتای گۆڕینی شێوە نایێت ، بەڵکو لەنێوبردنیەتی. هەر لەسەر ئەو بنەمایە ، گێڕانەوەی هەرەوەزیی کۆمەڵایەتی و ئازادی تاك ، نە بە گەڕانەوە بۆ پێکهاتەی خێڵایەتی و نە بە ڕیفۆرمی سیستەمی ڕامیاریی ، ناکرێت.

هەروەها بەکاربردنی دەستەواژەی " ڕگەزەکانی سەروەرێتی چینایەتی ... واتە سوپا و ئەمن و پۆلیس و دین و قوتبخانە و بیرکراسییەت .... " نادروستە و ئەو پێکهاتانە ئامرازن نەك ڕەگەز و هیچ ڕەگەزێك [نە نێر و نە مێ] وەرناگرن. دەزانم کە زۆرێك لە نووسەرانی کورد لە ڕەخنەی زمانەوانی هەراسان و زویردەبن ، بەڵام بە بۆچوونی من زمانی نادروست ، هزری نادروست بەرهەمدەهێنێت. لەبەرئەوە ناتوانم بە ئاسانی و نادەربەستانە بەلای هەڵە و نادروستییە زمانەوانییەکاندا گوزەربکەم.

" جگە لەوەش گەشەی کاپیتالیزم و بڵاوبونەوەی ژیانی شارستانییەت هیچنییە جگە لە پرۆسیسێکی مێژوویی بۆ دابڕانی مرۆڤ لە مرۆڤ و داماڵینی مرۆڤ لە هەموو ماهیەتێکی ئینسانی و کردنی بە گیانلەبەرێکی خۆویست ، واتە داماڵینی مرۆڤ لە نەوعە ئینسانییەکەی و دوورخستنەوەی مرۆڤایەتی لە ژیانی کۆمۆنەیی . "

بەداخەوە لەم دەستەواژانەدا من تێناگەم شارستانی بە چ واتایەك بەکاربراوە ، ئایا مەبەست لە سڤیلبوون [کە لە گۆڕانی مرۆڤ لە بوونەوەرێکی جەنگەلییەوە بۆ بوونەوەرێکی ناجەنگەڵیی] یا مەبەست لە شارنشینییە ، ئەگەر مەبەست یەکەمیان بێت ، من بە نادروستی دەزانم ، چونکە گۆڕانی مرۆڤ لە بوونەوەرێکی ناهوشیار و کەمدەرکەوە بۆ بوونەوەرێکی بەرهەمهێنەر و هوشیار و بە ئاوەز ، پێشکەوتنێکی پۆزەتیڤە و ئەگەر ئەو گۆڕانە نەبووایە ، هیچ کام لە ئێمە ئەم دەرکەی ئێستای لەلا دروستنەدەبوو. هەروەها ڕوونەدانی ناتوانێت مسۆگەرکەریی نەبوونی دڕندەیی و زۆرداریبێت ، بێجگە لەمەش من ئەو بۆچوونەم هەیە ، هەر ئاوا کە لە کۆمەڵگە سەرەتاییەکاندا پێکهاتەی هەرەوەزیی و ناحنابوێ یهەیەەه ،رهە، ئامراش ر لەیە،ەبەرباێ ـ ئیانر ـ ەیەڤوەە رد،نرەـ یهەڤی ە رێکماتەی ڕحینایەتی هەبورن، کۆمونەی سەرەتایی لە سەرتاسەریی گۆی زەویدا وەك یەك ، لە رهەمبەیـ حنەك ئامادە ، تەنیا خەیاڵێك ـ ئایدیالستانەی ، ڕماکسیستە ، هو،ەك هێندێك ماکسیست مدەی ڕاپەڕینی "شۆڕشی" یەك دەمەی جیهانی دەدەن و بەو پووچگەراییە لە تێکۆشان و چالاکی ئەم ساتە دوورماندەخەنەوە و وابەستەی بەڵێنەکانی سەرخەرمانمان دەکەن !

بەلام ئەگەر بەواتای رشارنشینی ـ بێکار دابێت ، ئەوا بێش شارنشینی و سەوەهەڵدانی شار و پیشەسازییەکان [کە دەکرێت تەنیا واتای دروستی شارستانی بێت نەك سڤیلیبوون]، ر لە گوند ە ئەرشکەوتەکانیشدا ڕەگەزە ە بنەمای پێکهاتەی ـ حینایەتی لەنێو خێڵەکاندا هەبووە. کەواتە بەگوێرەی هوشیاربوونەوەی خەریکە شتێك بەدەستدەهێنێت و بەدەستدەهێنتەوە. [بەدەستهێنان ـ بەو واتایەی ئەوانەی ، هەی لە سەرەتاوە لەسەر بنەمای خێلەکی ژیاون ، بەگوێرەی هوشیاربوونەوە خەریکن بەدەستیدەهێنن ، بەدەستهێنانەوەش بەو واتایەی ئەوانەی کە پێکهاتەی خیلەکییان نەبووە و لەلا ئەوانەی کە خێڵەکیبوون مرۆڤایەتییان لەنێوبراوە ،خەریکن بەدەستیدەهێننەوە].

نموونەیەکی ئامادە لە ژیانی ئێمەدا ، لەم بارەوە لە سەردەمی ڕژێمی بەعسدا ، تاکە خێڵەکییەکان لە سایەی چەکداریی بەکۆمەڵ و خێڵەکییانەی خێڵەکەیانەوە ، بە سووکایەتیپێکردن و ستەملێکردن و ئەتککردن ، تاکە ناخێڵەکییەکانیان ناچار بە هەڵگرتنی چەکی ڕژێمی بەعس و خۆڕێکخستن لە شێوەیەکی خێلەکییدا بۆ بەرگرتن بە چەکدارانی خێڵ ، دەکرد. لەم کاتەدا ئەگەر ئەگەر قسە لەسەر گۆڕانی تاکی هەردوو بەرەبێت ، ئەوا دەبێت بەم جۆرە دەربڕدرێت ، کە تاکە خیڵەکییەکان خۆیان لە پەیوەندییە خێڵەکییەکان ڕزگاردەکەن و تاکە ناخێڵەکییە ناچارکراوەکان دەگەڕێنەوە سەر بوونە ناخێڵەکییەکەیان. بەم نموونە دەمەوێت بڵێم ، کە هەمووان خێڵەکی نەبوون و هەمووانیش کۆمونەیی نەژیاون و قۆناخێکی گشتگیر و سەرتاسەریی بەناوی کۆمونەی سەرەتایی بوونی نییە. دەکرێت هەندێك لە پێکهاتە کۆمەڵایەتییەکان بەگوێرەی پێشینەیان لە ڕەوتی ئەم ڕۆژگارەدا خەریکی چوون بەرەو مرۆڤبوون بن و ئەوانی دیکە خەریکی گەڕانەوە بۆ سەر مرۆڤایەتی لەنێوبراویان بن.

[illegible] نووسراوە [illegible] [ئیرادەی] مۆڤەکانەوە بوونی هەیە! هەروەها لە سیستەم و ڕێکخستنی [illegible] تاک و کۆمەڵ! بیجگە لەوەش ، وێناکردنی دەستەکەوتە کۆمەڵایەتییەکان [illegible] تێڕوانینێك بەخۆی بزانێت یا نا ، تەنیا [illegible] چونکە لە دەهەی نەو دی سەدەی ڕابوردوو بەملاوە ، هەمووومان بینەری یەك ڕاستی جیهانین ، ئەویش هەڵوەشاندنەوەی سیستەمی بیمە کۆمەڵایەتییەکان [سۆشیال] و لێسەندنەوەی دەستکەوتەکان و یاساکانی کارە! ئەگەر ئەو [illegible] سیستەمی ئابووریی و ڕامیاریی سەرمایەداریی [illegible] لە سایەی دەوڵەتانی ئەمەریکا و ئەوروپا وەها هێرشێك سەرکەوتی بەدەستدەهێنێت ، شایی و لۆغانی دەوڵەتە پاشکۆکانیان و سەرمایەداران لە ئەفریکا و ئاسیا و ئەمەریکای لاتین و ئەوروپای خۆرهەلاتیی دەستپێدەکات ؟ ئەگەر دەستکەوتانە بەرهەمی خەباتی کۆمەڵایەتیی و جەماوەریی و ئابووریی ژێردەستان نین ، بۆچی لە هەڵوەشاندنەوەیاندا ژێردەستان کاردا ەوە نیشاندەدەن و ناخوازن لەدەستییانبدەن ؟

****

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=199234553593767&id=100005216712596

* خوێنەری هێژا ، نووسینی ئەم سەرنجانە لەسەر ئەو بابەتە ، بۆ ٢ی نۆڤەمبەری ٢٠١٣ دەگەڕێتەوە ، بەڵام بەهۆی سەرقاڵی بە کۆمەڵێك مشتومڕ و بڵاوکردنەوەی کۆمەڵێک بابەتی دیکە ، بڵاوکردنەوەی ئەم دواکەت.

** "..." [illegible] لە بۆچوونەکانی خۆم ، چونکە [illegible] زۆرێك لە سایتەکان و گۆڤار و ڕۆژنامەکان ، هێڵ و ڕەنگی دەقی دیاریکراو لادەدەن و ئەمەش دەبێتە هۆی سەرلێشێوانی خوێنەر لە جیاکردنەوەی ڕەخنەلێگیراو و ڕەخنەگردا.

*** من لێرەدا ڕاستەوخۆ ڕەخنە لە بۆچوونەکانی نووسەر دەگرم ، لەوانەیە ناڕاستەوخۆ ڕەخنەشبن لە بۆچوونەکانی کارل مارکس ، بەڵام لەبەرئەوەی کە من ئەو سەرچاوانەم نەخوێندوونەتەوە ، نووسەر لەوە بەرپرسە کە ئایا مارکس ئاوادەبێژێت یا نا.